

Guida alla lettura dei contratti di lavoro dell'edilizia

A reader's guide to collective labour
agreements in the construction industry

Aide a la lecture des conventions collectives
de travail dans le secteur du batiment

Îndreptar la lectura contractelor
de muncă din construcții

Udhezues per leximin e kontratave
te punes ne sektorin e ndertimit

إرشادات لقراءة عقود العمل في مجال البناء
والإنشاءات

{i}	Introduzione pag. 3	 Introduction	" 4
		 Introduction	" 5
		 Introducere	" 6
		 Hyrje	" 7
		 تمهيد	" 8
<hr/>			
!01i	Il Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro pag. 9	 Collective Labour Agreement (CLA)	" 10
		 La Convention Collective de Travail (CCT)	" 10
		 Contractul colectiv național de muncă	" 11
		 Kontrata kolektive nacionalne e punës	" 11
		 عقد العمل الجماعي على المستوى الوطني	" 12
<hr/>			
"02"	Le Associazioni che firmano il Contratto Nazionale pag. 13	 Parties to the Collective Labour Agreement	" 14
		 Les parties à la convention	" 14
		 Asociațiile care semnează contractul național	" 15
		 Shoqatat që firmojnë kontratën nacionale	" 15
		 الجمعيات التي توقع على عقد العمل الوطني	" 16
<hr/>			
03	Gli aspetti principali del Contratto Collettivo di Lavoro pag. 17	 Scope of the Collective Labour Agreement	" 18
		 Les dispositions principales de la Convention Collective de Travail	" 18
		 Aspectele principale ale contractului colectiv de muncă	" 19
		 Aspektet kryesore të kontratës kolektive të punës	" 19
		 الجوانب الاساسية لعقد العمل الجماعي	" 20
<hr/>			
04	I contratti integrativi territoriali pag. 21	 Supplementary Local Agreements	" 22
		 Les contrats supplémentaires locaux	" 22
		 Contractele integrative teritoriale	" 23
		 Kontratat plotësuese (integrale) territoriale	" 23
		 العقود الإقليمية المكملة	" 24
<hr/>			
(05)	Gli Enti Bilaterali pag. 25	 Joint Committees	" 26
		 Les commissions paritaires	" 26
		 Organisme bilaterale	" 27
		 Entet dypalëshe	" 27
		 الهيئات الثنائية	" 28

▶06◀	Le Casse Edili pag. 29	 Construction Workers' Welfare Funds " 30
		 Les Caisses d'assurance sociale des travailleurs du bâtiment " 30
		 Casele de Asigurări Edilitare " 31
		 Fondet (Kasat) e Ndërtimit " 31
		 خزانات البناء " 32
07	Gli Enti scuola territoriali pag. 33	 Local Vocational Training Institutions " 34
		 Les centres de formation professionnelle " 34
		 Şcolile edilitare teritoriale " 35
		 Entet shkolla territoriale " 35
		 هيئات المدارس الإقليمية " 36
[08]	I Comitati per la prevenzione infortuni pag. 37	 Safety and Security Committees " 38
		 Les comités chargés de la sécurité au travail " 38
		 Comitetele pentru prevenirea accidentelor de muncă " 38
		 Komitetet për parandalimin e aksidenteve " 39
		 لجان الوقاية من الإصابات " 39
«09»	La Previdenza integrativa pag. 41	 Supplementary Pension Scheme " 42
		 Le régime de retraite complémentaire " 42
		 Asigurările integrative " 42
		 Sigurimi plotësues (parashikimi integral) " 43
		 الضمان التكميلي " 43
↑Sedi↓	Casse Edili pag. 45	 Locations Construction Workers' Welfare Funds " 45
		 Liste des sièges des Casse Edili " 45
		 Lista Sediilor Caselor de Asigurări Edilitare " 45
		 Lista e Zyrave të Fondeve të Ndërtimit " 45
		 قائمة مقرات صناديق البناء " 45

Capitolo

Introduzione

Il Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro è lo strumento attraverso cui vengono stabiliti i diritti e i doveri dei soggetti che attivano un rapporto di lavoro: l'impresa e il lavoratore.

Questa pubblicazione vuole essere un piccolo aiuto per facilitare la comprensione del testo contrattuale soprattutto da parte di imprese e lavoratori, di lingua italiana e non, che si accingono per la prima volta a leggerlo.

Le Casse Edili hanno la principale funzione di garantire una corretta gestione di importanti normative del Contratto - come la corresponsione delle ferie e della gratifica natalizia - che presuppongono l'adesione dell'impresa e del lavoratore anche a tutte le altre regole stabilite dal contratto per la gestione del rapporto di lavoro (assunzione, orario di lavoro, inquadramento, etc.).

È importante, quindi, che insieme all'iscrizione alla Cassa Edile si realizzino comportamenti coerenti con il principio di una complessiva e corretta applicazione delle norme collettive liberamente sottoscritte dalle Associazioni sindacali in rappresentanza degli imprenditori e dei lavoratori delle costruzioni.

Introduction

The collective labour agreement (CLA) is the instrument that sets the rights and obligations of both parties to the employment contract: the employer and employee.

This booklet is meant to be a guide to help first-time readers-both employers and employees, whether Italian speaking or not-understand the content of a CLA.

The main mission of Casse Edili (Construction Workers' Welfare Funds) is to monitor the proper implementation of some major provisions in the CLA-such as the payment of holiday benefits and Christmas bonuses –, which suppose that employers and employees also abide by all the other CLA rules governing the employment relationship (hiring, working time, job classification, and so on).

Joining Construction Workers' Welfare Funds should therefore go hand in hand with behaviours that are consistent with the comprehensive and correct enforcement of the CLA rules spontaneously endorsed by employers' associations and workers' unions in the construction industry.

Introduction

La convention collective de travail (CCT) établit les droits et les obligations des parties à la relation de travail: l'employeur et le travailleur.

Cette brochure vise à fournir une aide à la compréhension de la convention, surtout pour les employeurs et pour les travailleurs-tant de langue italienne que de langue étrangère-qui la lisent pour la première fois.

Les Caisses d'assurance sociale des travailleurs du bâtiment (Casse Edili) ont pour mission principale d'assurer la mise en application correcte d'importantes dispositions conventionnelles-concernant, par exemple, les congés payés et les primes de Noël-qui supposent le respect, de la part de l'employeur et du travailleur, de toutes les autres dispositions conventionnelles régissant la relation de travail (embauche, temps de travail, encadrement, etc.).

Ainsi, est-il important que l'affiliation à la Caisse d'assurance soit accompagnée de comportements cohérents avec une application globale et correcte des dispositions conventionnelles librement signées par les organisations patronales et salariales du bâtiment.

Introducere

Contractul colectiv național de muncă este instrumentul prin care se stabilesc drepturile și îndatoririle celor doi subiecți care instaurează un raport de lucru: întreprinderea și lucrătorul.

Publicația de față intenționează să ofere o mână de ajutor pentru a înlesni înțelegerea textului de redactare a contractului, mai ales din partea acelor întreprinderi și lucrători, de limbă italiana sau de alte limbi, care sunt pe punctul de a-l citi pentru prima dată.

Rolul principal al Caselor de Asigurări Edilitare (Casse Edili) este garantarea unei aplicări corecte a unor norme importante din Contract-precum atribuirea concediilor și a gratificației de Crăciun- ceea ce presupune aderarea întreprinderii și a lucrătorului la toate celelalte reguli stabilite de contract pentru gestionarea raportului de lucru (angajare, program de lucru, încadrare, etc.)

Este important, prin urmare, ca odată cu înscrierea la Cassa Edile să se pună în practică comportamente coerente cu principiul unei aplicări corecte și de ansamblu a normelor colective subscribe în mod liber de Asociațiile sindicale ce îi reprezintă pe întreprinzătorii și pe lucrătorii din sectorul construcțiilor.

Hyrje

Kontrata kolektive nazionale e punës është një instrument nëpërmjet të cilit stabilizohen të drejtat dhe detyrat e subjekteve që ndërmarrin (nisin) një raport pune: ndërmarrja dhe punëtori.

Ky publikim kërkon të jetë një ndihmë e vogël për të lehtësuar kuptimin e tekstit kontraktues para së gjithash nga ana e ndërmarrjeve dhe punëtorëve, të gjuhës italiane dhe jo, që e lexojnë për herë të parë.

Fondet e Ndërtimit kanë funksion kryesor të garantojnë një administrim korrekt të normativave të rëndësishme të Kontratës-si shpërblimin për pushimet dhe për festën fetare të fundit të vitit - që presupozojnë pjesëmarrjen e ndërmarrjes dhe të punëtorit edhe për të gjitha rregullat e tjera të stabilizuara në kontratë për administrimin e raportit të punës (marrja në punë, orari i punës, inkuadrimi, etj).

Eshtë e rëndësishme, pra, që së bashku me regjistrimin në Fondet e Ndërtimit të arrihen kritere (sjellje) koherente me principin e një aplikimi kompleks e korrekt të normave kolektive të nënshkruara lirisht nga Shoqatat sindikale të përfaqësuar nga punëdhënësit e punëtorët e ndërtimit.

تمهيد

إن العقد الجماعي للعمل هو الأداة التي عبرها تُحدد الحقوق والواجبات للأطراف التي تُفعل عقد عمل ما: أي الشركة من ناحية والعامل من الناحية الأخرى.

وهذا الكتيب الإرشادي يرمي إلى تقديم مساعدة متواضعة لتيسير فهم نص عقد العمل، خاصة من قبل الشركة والعمال، سواء المتحدثين منهم باللغة الإيطالية أو غيرها، الذين يشرعون في قراءته للمرة الأولى.

إن صناديق البناء أو خزانات البناء لها وظيفة أساسية تتمثل في ضمان إدارة جيدة لعدد من القواعد القانونية التي يتضمنها العقد – مثل السداد السليم أي الوفاء بالالتزامات المالية المستحقة مقابل أيام العطلة ومكافأة نهاية العام زو مكافأة عيد الميلاد – والتي تستوجب احترام كل من العامل والشركة لكل القواعد الأخرى التي يتضمنها العقد من أجل إدارة علاقة العمل (الالتحاق بالعمل أو التوظيف، وساعات العمل، والكادر الذي يُدرج فيه العامل وغيرها).

إذن إضافة إلى التسجيل في خزانات البناء، من المهم بمكان أن تتحقق سلوكيات سليمة ومتماشية مع مبدأ تطبيق شامل وسليم للقواعد الجماعية التي وقع عليها بكل حرية كل من الجمعيات النقابية التي تمثل رجال الأعمال أو أرباب العمل والعمال العاملين في مجال البناء.

Capitolo

! 01 i

Il Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro

La funzione primaria del Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro è di fissare le regole che disciplinano il rapporto di lavoro stipulato tra il singolo lavoratore e l'impresa edile.

Il Contratto Nazionale dell'industria edile dura 4 anni per la parte normativa e 2 anni per la parte retributiva.

Il sistema contrattuale dell'edilizia si applica non solo alle costruzioni edili e alla manutenzione e restauro di fabbricati ma anche a diversi settori quali le costruzioni idrauliche, stradali, ferroviarie, la realizzazione di ponti, gallerie, linee elettriche, telefoniche, etc. e la produzione di calcestruzzo.

Collective Labour Agreement (CLA)

The primary purpose of the CLA is to set the rules governing the employment relationship between individual employees and construction firms.

The regulatory part of the agreement has a duration of 4 years whereas pay provisions remain in force for a period of 2 years.

CLAs in the construction sector apply to construction works, building maintenance and refurbishment as well as to other areas such as hydraulic engineering, engineering and construction of roads, railways, bridges, tunnels, power lines, telephone lines, or concrete production

La Convention Collective de Travail (CCT)

La CCT est une convention de branche ayant pour objet la réglementation des relations de travail entre les travailleurs et les employeurs du secteur du bâtiment.

Les dispositions normatives ont une durée de 4 ans, alors que les dispositions concernant la rémunération restent en vigueur pour une période de 2 ans.

Le système conventionnel s'applique aussi bien à la construction de bâtiments, à l'entretien et à la restauration d'immeubles, qu'à d'autres travaux du bâtiment tels que les ouvrages hydrauliques, les constructions de routes, chemins de fer, ponts, tunnels, lignes électriques, lignes téléphoniques, etc., ainsi qu'à la fabrication de béton.

Contractul colectiv național de muncă

Rolul primar al contractului colectiv național de muncă este acela de a stabili regulile care reglementează raportul de lucru stipulat între fiecare lucrător în parte și îndeprinderea de construcții.

Contractul național are o durată de 4 ani pentru partea normativă și de 2 ani pentru partea retributivă.

Sistemul contractual în construcții se aplică nu numai construcțiilor edilitare și activității de întreținere și de restaurare a clădirilor, dar și în sectoare diferite cum ar fi construcțiile hidraulice, stradale, feroviare sau în realizarea de poduri, tunele, linii electrice, telefonice, etc., sau în producerea de beton.

Kontrata kolektive nacionale e punës

Funksioni kryesor i kontratës kolektive nacionale të punës është të përcaktojë rregullat që disiplinojnë raportin e punës të nënshkruar midis punëtorit dhe ndërmarrjes së ndërtimit.

Kontrata e punës zgjat 4 vjet për pjesën normative (ligjore) dhe 2 vjet për pjesën shpërblyese.

Sistemi kontraktues në ndërtim aplikohet jo vetëm në ndërtimet dhe mirëmbajtjen dhe restaurimin e ndërtesave, por edhe në sektorë të ndryshëm si ndërtime hidraulike, rrugore, hekurudhore ose në realizimin e urave, tyneleve, linjave elektrike, telefonike, etj., ose në prodhimin e betonit.

عقد العمل الجماعي على المستوى الوطني

إن الوظيفة الأولية لعقد العمل الجماعي على المستوى الوطني هي تحديد القواعد التي تنظم علاقة العمل المتعاقد عليها بين العامل الفرد وشركة البناء. وتدوم صلاحية العقد الوطني لمدة 4 سنوات في ما يعني القواعد وستين في ما يعني الراتب.

إن النظام التعاقد في مجال البناء يُطبق ليس فقط على مجال الإنشاءات البنائية وصيانة المباني وترميمها، بل أيضاً في العديد من القطاعات الأخرى، مثل إنشاء شبكات المياه وإنشاء الطرق والسكك الحديدية أو الجسور والأنفاق والخطوط الكهربائية وخطوط الهاتف أو التليفون وغيرها، فضلا عن مجال إنتاج الخرسانة.

Capitolo

“ 02 ”

Le Associazioni che firmano il Contratto Nazionale

Sono le Associazioni che rappresentano i datori di lavoro delle costruzioni - imprese industriali, artigiane e cooperative - e i lavoratori del settore.

Per la parte datoriale le Associazioni firmatarie sono: ANCE, CNA-Costruzioni, Anaepa-Confartigianato, FIAE-Casartigiani, C.L.A.A.I., ANIEM-Confapi, ANCPL-Legacoop, FEDERLAVORO e SERVIZI-CONFCOOPERATIVE e AGCI-PL.

Per la rappresentanza dei lavoratori le Organizzazioni sindacali firmatarie dei contratti sono: Feneal-UIL, Filca-CISL e Fillea-CGIL.

Parties to the Collective Labour Agreement

Parties to the collective labour agreement are employers' associations-firms, companies, and cooperatives-and workers' unions in the construction industry.

The employers' associations having signed the CLA are: ANCE, CNA-Costruzioni, Anaepa-Confartigianato, FIAE-Casartigiani, C.L.A.A.I., ANIEM-Confapi, ANCPL-Legacoop, FEDERLAVORO and SERVIZI-CONFSCOOPERATIVE and AGCI-PL.

Workers' unions having signed the CLA are: Feneal-UIL, Filca-CISL, and Fillea-CGIL.

Les parties à la convention

Les parties contractantes, ce sont les associations d'employeurs-entreprises industrielles et artisanales et coopératives-et les syndicats de travailleurs du bâtiment.

Les organisations patronales qui ont signé la convention collective, ce sont: ANCE, CNA-Costruzioni, Anaepa-Confartigianato, FIAE-Casartigiani, C.L.A.A.I., ANIEM-Confapi, ANCPL-Legacoop, FEDERLAVORO e SERVIZI-CONFSCOOPERATIVE et AGCI-PL.

Les organisations salariales qui ont signé la CCT, ce sont: Feneal-UIL, Filca-CISL et Fillea-CGIL.

Asociațiile care semnează contractul național

Acestea sunt Asociațiile care îi reprezintă pe angajatorii din construcții-întreprinderi industriale, meșteșugărești și cooperative-și pe lucrătorii din acest sector.

Din partea angajatorilor, Asociațiile semnatare sunt: ANCE, CNA-Costruzioni, Anaepa-Confartigianato, FIAE-Casartigiani, C.L.A.A.I., ANIEM-Confapi, ANCPL-Legacoop, FEDERLAVORO și SERVIZI-CONFCOOPERATIVE și AGCI-PL.

Pentru reprezentanța lucrătorilor, Organizațiile sindicale semnatare ale contractelor sunt: Feneal-UIL, Filca-CISL și Fillea-CGIL.

Shoqatat që firmojnë kontratën nacionale

Janë Shoqata që përfaqësojnë punëdhënësit në fushën e ndërtimeve - ndërmarrjet industriale, artizanale dhe kooperativat - dhe punëtorët e sektorit.

Për palën punëdhënëse Shoqatat nënshkruese janë: ANCE, CNA-Costruzioni, Anaepa-Confartigianato, FIAE-Casartigiani, C.L.A.A.I., ANIEM-Confapi, ANCPL-Legacoop, FEDERLAVORO e SERVIZI-CONFCOOPERATIVE e AGCI-PL.

Përfaqësues të punëtorëve Organizatat sindikale nënshkruese të kontratës janë: Feneal-UIL, Filca-CISL e Fillea-CGIL.

الجمعيات التي توقع على عقد العمل الوطني

هي الجمعيات التي تمثل أرباب العمل في مجال البناء – الشركات الصناعية والحرفية والتعاونيات – والعاملين في القطاع.

ومن جانب أرباب العمل وقعت كل من الجمعيات والاتحادات التالية: الرابطة الوطنية لمنشئي المباني ANCE، والاتحاد الوطني للحرف والمشاريع المتوسطة والصغيرة في مجال البناء CNA – Costruzioni، والجمعية الوطنية لحرفيي البناء وعمال الديكور والمبوضين وما شابه ANAEPA، واتحاد الحرفيين Confartigianato، والاتحاد الإيطالي لحرفيي البناء FIAE، والاتحاد المستقل لنقابات الحرفيين Casartigiani، واتحاد الجمعيات الحرفية الإيطالية الحرة C.L.A.A.I، والجمعية الوطنية لمشاريع البناء المتوسطة والصغيرة مع الاتحاد الإيطالي للصناعات الخاصة المتوسطة والصغيرة ANIEM – Confapi، والرابطة الوطنية للجمعيات التعاونية للإنتاج والعمل ANCPL، والرابطة الوطنية للتعاونيات والتبادل Legacoop، واتحاد العمل والخدمات FEDERLAVORO e SERVIZI، واتحاد التعاونيات الإيطالية CONFCOOPERATIVE، والجمعية العامة للتعاونيات الإيطالية AGCPI – PL.

أما عن العمال فقد وقعت على العقد التنظيمات النقابية التالية: الاتحاد الوطني للعاملين في البناء وما شابهه والعاملين في مجال الأخشاب Feneal التابعة للاتحاد الوطني للعمل UIL، والاتحاد الإيطالي للبناء وما شابهه Filca التابع للاتحاد الوطني لنقابات العمال CISL، والاتحاد الإيطالي للعاملين في قطاع الأخشاب والبناء وما شابهه التابع للاتحاد الإيطالي العام للعمل CGIL.

Capitolo

03

Gli aspetti principali del contratto collettivo di lavoro

Sono le regole del rapporto di lavoro e cioè i diritti e i doveri, sia del lavoratore che dell'impresa.

Le principali regole previste dal contratto riguardano:

“01” Parte economica: la retribuzione oraria e mensile, l'accantonamento in Cassa Edile delle ferie e della gratifica natalizia, l'integrazione economica nei casi di malattia e infortunio, le indennità per mensa, trasporto, trasferta, etc.

“02” Parte normativa: l'assunzione, il periodo di prova, l'inquadramento professionale, l'orario di lavoro, lo straordinario, la sicurezza sul lavoro, la formazione professionale, i diritti sindacali, la chiusura del rapporto di lavoro.

Scope of the Collective Labour Agreement

The industry-wide agreement sets the rules governing the employment contract, i.e. the rights and duties of both employers and employees.

The main rules established by the agreement cover:

- “01” **Remuneration:** monthly and hourly pay, appropriation of holiday benefits and Christmas bonuses to the Construction Workers’ Welfare Fund (Cassa Edile), industrial injury and occupational illness allowance, meal, transport, and subsistence allowances, etc.
- “02” **Regulatory aspects:** hiring, probationary period, job classification, working hours, overtime, safety and security at work, vocational training, union rights, termination of the employment contract or resignation.

Les dispositions principales de la Convention Collective de Travail

Ce sont les dispositions régissant les relations de travail, à savoir les droits et les obligations tant des travailleurs que des employeurs.

Les principales règles prévues par la convention, ce sont:

- “01” **les dispositions concernant la rémunération:** salaire horaire et mensuel, provisions constituées auprès de la Caisse d’assurance sociale des travailleurs du bâtiment (Cassa Edile) pour congés et primes de Noël, allocations complémentaires de maladie ou d’accident, indemnités pour frais de repas, de transport, de déplacement, etc. ;

“02” **les dispositions normatives**: embauche, période d’essai, classification professionnelle, temps de travail, heures supplémentaires, sécurité au travail, formation professionnelle, droits syndicaux, fin du contrat de travail.

Aspectele principale ale contractului colectiv de muncă

Este vorba de regulile raportului de muncă, adică drepturile și îndatoririle, atât ale lucrătorului cât și ale întreprinderii.

Principalele reguli prevăzute de contract se referă la:

- “01” **Partea economică**: retribuția orară și lunară, depozitarea la Cassa Edile a sumelor privind concediul și gratificația de Crăciun, integrarea economică în cazurile de boală și de accident de muncă, indemnizațiile pentru masă, transport, deplasări, etc.
- “02” **Partea normativă**: angajarea, perioada de probă, încadrarea profesională, programul de lucru, orele suplimentare, siguranța la locul de muncă, formarea profesională, drepturile sindicale, încheierea raportului de muncă.

Aspektet kryesore të kontratës kolektive të punës

Janë rregullat e raportit të punës, që ka të bëjnë me të drejtat dhe detyrat, si të punëtorit ashtu dhe të ndërmarrjes.

Rregullat kryesore të parashikuara në kontratë kanë të bëjnë:

- “01” **Pjesa ekonomike:** shpërblimi orar dhe mujor, rezerva në Fondin e Ndërtimit për pushimet dhe shpërblimit për festën fetare të fundit të vitit, integrimi ekonomik në rastet e sëmundjeve dhe aksidenti, kompensim për mencën, transportin, transferimin, etj.
- “02” **Pjesa normative (ligjore):** marrja në punë, periudha e provës, inkuadrimi profesional, orari i punës, orët suplementare, sigurimi në punë, formimi profesional, të drejtat sindikale, mbyllja e raportit të punës..

الجوانب الأساسية لعقد العمل الجماعي

هي القواعد التي تحكم علاقة العمل أي حقوق وواجبات العامل وحقوق وواجبات الشركة.

والقواعد الأساسية التي ينص عليها العقد تعني الجوانب التالية:

الجانب الاقتصادي: المستحقات عن ساعة العمل والشهرية، والمبالغ المودعة في خزانة البناء لتغطية العطلات وعلاوات عيد الميلاد، والمبالغ المكتملة للراتب في حالات المرض أو الإصابة، والمستحقات لوجبات الطعام في مطاعم مكان العمل، والنقل والانتقال للعمل وما شابه.

الجانب القانوني: الالتحاق بالعمل، فترة التجربة، الدرجة المهنية، ساعات العمل، ساعات العمل الإضافية، الأمن والسلامة أثناء العمل، التكوين المهني، الحقوق النقابية، إنهاء علاقة العمل.

Capitolo

04

I contratti integrativi territoriali

Secondo i criteri stabiliti dal contratto nazionale, vengono stipulati contratti integrativi valevoli sui diversi territori.

Tra gli aspetti più importanti vanno segnalati:

- f01f** la determinazione della retribuzione locale aggiuntiva rispetto a quella prevista dal contratto nazionale,
- f02f** la distribuzione settimanale dell'orario di lavoro,
- f03f** la disciplina territoriale della trasferta,
- f04f** le prestazioni assistenziali, sociali e sanitarie, a carattere locale.

Supplementary Local Agreements

Based on criteria established in the collective labour agreement, supplementary agreements can be entered into at a local level.

These are the most important issues covered by local agreements:

- J01J** establishment of supplementary local pay on top of the remuneration provided for in the collective agreement,
- J02J** weekly allocation of working hours,
- J03J** local regulatory framework for missions,
- J04J** welfare, social, and other regional or local benefits.

Les contrats supplémentaires locaux

D'après les critères établis par les conventions collectives de travail, des contrats supplémentaires peuvent être passés à l'échelle locale.

Parmi les questions qui font l'objet des contrats supplémentaires, on notera:

- J01J** a détermination au niveau local de la rémunération supplémentaire s'ajoutant au salaire conventionnel,
- J02J** la répartition hebdomadaire du temps de travail,
- J03J** la réglementation des déplacements au niveau local,
- J04J** les prestations d'assistance, de sécurité sociale et d'autres prestations régionales ou locales.

Contractele integrative teritoriale

Pe baza criteriilor stabilite de contractul național, se stipulează contracte integrative care au valabilitate la nivel teritorial.

Printre aspectele cele mai importante trebuie semnalate:

- J01J** determinarea retribuției locale care se adaugă celei prevăzute de contractul național,
- J02J** distribuirea săptămânală a programului de lucru,
- J03J** reglementarea teritorială a deplasării,
- J04J** prestațiile asistențiale, sociale și teritoriale cu caracter local.

Kontratet plotësuese (integrale) teritoriale

Sipas kritereve të stabilizuara në kontratën nacionale, lidhen kontrata plotësuese (integrale) të vlefshme për teritore të ndryshme.

Ndër aspektet më të rëndësishme theksohen:

- J01J** përlogaritja e shpërblimit lokal shtesë në raport me atë të parashikuar në kontratën nacionale,
- J02J** ndarja javore e orarit të punës,
- J03J** disiplina teritoriale e transferimit.
- J04J** shërbimet e asistencës, sociale e teritoriale, me karakter lokal.

العقود الإقليمية المكملة

وفق المعايير المحددة من قبل العقد الوطني، تُبرم عقود مكملة ذات صلاحية في مختلف الأقاليم.

وبين أهم جوانبها تجدر الإشارة إلى ما يلي:

- 01 تحديد الرواتب المحلية الإضافية مقارنة بتلك التي ينص عليها العقد الوطني
- 02 التوزيع الأسبوعي لساعات العمل
- 03 النظام المحلي للانتقال بغرض العمل.
- 04 الخدمات المقدمة للعمال والخدمات الاجتماعية والإقليمية، ذات الطبيعة المحلية.

Capitolo

(05)

Gli Enti Bilaterali

Un ruolo molto importante per i lavoratori e le imprese è svolto dagli Enti Bilaterali costituiti nei vari territori: si tratta delle Casse Edili, degli Enti Scuola, dei Comitati locali per la sicurezza.

Gli Enti sono amministrati, in forma paritetica, dalle Associazioni dei datori di lavoro e dei lavoratori.

Agli oltre 300 Enti presenti su tutto il territorio nazionale sono affidati i compiti definiti dal Contratto Nazionale e quelli ulteriori stabiliti a livello locale.

Joint Committees

A very important role for employees and employers is played by Joint Committees established locally: these comprise Construction Workers' Welfare Funds (Casse Edili), vocational training institutions for construction workers (Enti Scuola) and local safety and security committees.

Joint Committees are managed by both employers' associations and workers' unions acting on equal terms and with equal competences.

There are more than 300 Joint Committees nationwide and their assignments are laid down in the collective labour agreement in addition to the tasks established locally.

Les commissions paritaires

Un rôle très important pour les travailleurs et pour les employeurs est joué par les commissions paritaires établies à l'échelle locale: elles comprennent les Caisses d'assurance sociale des travailleurs du bâtiment (Casse Edili), les centres de formation professionnelle dans le secteur du bâtiment (Enti Scuola), les comités locaux chargés de la sécurité au travail.

Les commissions paritaires sont gérées-sur un pied d'égalité et avec les mêmes compétences-par les organisations patronales et salariales.

Il y a plus de 300 commissions à l'échelle nationale, dont les missions sont définies par la convention collective en plus des tâches qui leur sont attribuées au niveau local.

Organismele bilaterale

Un rol foarte important pentru lucrători și întreprinderi le revine Organismelor bilaterale constituite pe diferite teritorii: e vorba de Casele de Asigurări Edilitare (Casse Edili), de Școlile Edilitare (Enti Scuola), de Comitetele locale pentru siguranță (Comitati locali per la sicurezza).

Organismele sunt administrate, în formă paritară, de Asociațiile angajatorilor împreună cu cele ale lucrătorilor.

Celor peste 300 de organisme prezente pe întregul teritoriu național le revin sarcinile stabilite de contractul național precum și cele stabilite ulterior la nivel local.

Entet dypalëshe

Një rol shume i rëndësishëm për punëtorët dhe ndërmarrjet kryhet nga Entet dypalëshe të krijuara në territore të ndryshme : flitet për Fondet (Kasat) e Ndertimit, të Enteve të shkollës, të Komiteteve lokale për sigurimin. Entet administrohen, në menyrë të njëjtë, nga Shoqatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve.

Mbi më shumë se 300 ente prezente në të gjithë territorin nacional i janë besuar detyrat e përcaktuara në kontratën nacionale dhe ato të stabilizuara në vazhdim në nivel lokal.

الهيئات الثنائية

تلعب الهيئات الثنائية، التي تتشكل في مختلف الأقاليم، دورا بالغ الأهمية للعمال وللشركات. والهيئات الثنائية هي: خزانة البناء، والهيئات التعليمية في مجال البناء أو مدارس البناء، واللجان المحلية للأمن والسلامة.

وتُدار الهيئات المذكورة بشكل مشترك من قبل جمعيات واتحادات أرباب العمل وجمعيات واتحادات العمال.

ويُعهد لهذه الهيئات التي يزيد عددها عن ٣٠٠ هيئة متواجدة في كل أنحاء البلاد بمباشرة الواجبات المحددة في العقد الوطني للعمل، فضلا عن الواجبات والمهام الإضافية المفروضة على المستوى المحلي.

Capitolo

▶ 06 ◀

Le Casse Edili

Attuano una serie di prestazioni assistenziali e sanitarie a favore dei lavoratori, erogano l'anzianità professionale edile che premia la permanenza del lavoratore nel settore, rimborsano il trattamento economico di malattia e infortunio corrisposto dalle imprese ai lavoratori.

Inoltre, erogano ai lavoratori il trattamento economico per ferie e gratifica natalizia accantonato presso le Casse dall'impresa.

Infine le Casse, insieme ad INPS e INAIL, emettono un certificato di regolarità contributiva dell'impresa, il Durc, senza il quale le imprese edili non possono svolgere le loro attività.

Construction Workers' Welfare Funds (Casse Edili)

These Welfare Funds provide a number of healthcare and welfare benefits and services for employees, award seniority pensions to construction workers-encouraging length of service in the building sector –, and reimburse the injury and sickness benefits paid by employers to their employees.

From these Welfare Funds, workers also receive the holiday benefits and Christmas bonuses appropriated by their employers.

Moreover, Welfare Funds-together with INPS (National Social Welfare Institution) and INAIL (Italian Workers' Compensation Authority)-issue a Certification of Labour Compliance (DURC), failing which construction companies cannot do their business.

Les Caisses d'assurance sociale des travailleurs du bâtiment (Casse Edili)

Les Caisses gèrent plusieurs prestations d'assistance et de santé à l'intention des travailleurs, elles allouent la pension d'ancienneté aux travailleurs du bâtiment (en encourageant ainsi leur permanence dans le secteur) et elles remboursent les allocations versées par les employeurs aux travailleurs en cas de maladie ou d'accident.

De plus, elles paient aux travailleurs les sommes que les employeurs sont tenus de placer dans un fonds des Caisses destiné aux congés et à la prime de Noël.

Les Caisses, avec l'INPS (Institut national de la prévoyance sociale)

et l'INAIL (Institut national d'assurance contre les accidents du travail), délivrent une déclaration (DURC) attestant qu'une entreprise s'est acquittée des obligations en matière de cotisations, sans laquelle les entreprises du bâtiment ne sauraient exercer leurs activités.

Casele de Asigurări Edilitare (Casse Edili)

Aceste Case de asigurări pun în practică o serie de prestații de asistență și sanitare în beneficiul lucrătorilor, dispensând drepturile bănești pentru vechimea în muncă ce premiază stabilitatea lucrătorului în sector, rambursează tratamentul economic în caz de boală sau de accident de muncă pe care întreprinderea îl acordă lucrătorilor.

De asemenea, varsă lucrătorilor tratamentul economic pentru concedii și pentru gratificația de Crăciun depozitate la Casele întreprinderii.

În fine Casele de Asigurări, împreună cu INPS și INAIL, emit un certificat de regularitate contributivă a întreprinderii, denumit Durc, în absența căruia întreprinderile de construcții nu-și pot desfășura activitatea.

Fondet (Kasat) e Ndërtimit (Casse Edili)

Bëjnë një sërë shërbimesh asistence dhe shëndetsore në favor të punëtorëve, merren me vjetërsinë në punë në ndërtim që shpërblen qëndrimin e punëtorit në sektor, rimburojnë trajtimin ekonomik të

sëmundjes dhe aksidentit, paguar punëtorëve nga ndërmarrjet.

Gjithashtu, shpërblejnë punëtorët me trajtimin ekonomik për pushimet dhe festën e fundit të vitit rezervuar në Fondet nga ndermarrja.

Së fundi, Fondet, së bashku me INPS e INAIL, lëshojnë një çertifikatë (vërtetim) të rregullsisë të shpërblimit të ndermarrjes, Durk, pa të cilën ndërmarrjet e ndërtimit nuk mund të zhvillojnë aktivitetin e tyre.

خزانات البناء

تنفذ خزانات البناء سلسلة من خدمات الدعم والمساعدة لصالح العمال، وتصرف مكافآت الخدمة المهنية التي تكافئ دوام العامل في العمل في القطاع وفق طول فترة خدمته، وتسدد للعامل المستحقات الخاصة بفترات المرض والإصابة التي تتحملها الشركات لصالح العامل.

كذلك تسهر خزانات البناء على صرف مستحقات العامل لفترة العطلة أو الإجازة ومكافآت أو علاوات عيد الميلاد التي تودعها الشركات لصالح العمال.

وأخيراً تقوم خزانات البناء، بالتعاون مع هيئة الضمان الاجتماعي INPS والهيئة الوطنية للتأمين ضد الإصابات أثناء العمل INAIL، بإصدار الشهادات التي تفيد أن الشركة قد سددت كل المساهمات المستحقة لصالح العمال، المعروفة بشهادات Durc، والتي بدونها لا يمكن للشركة مزاوله عملها.

Capitolo *07*

Gli Enti scuola territoriali

Svolgono attività di formazione dei lavoratori che si inseriscono per la prima volta nel settore, degli apprendisti, dei tecnici d'impresa, dei lavoratori occupati.

La formazione riguarda anche gli aspetti della sicurezza.

È in corso di sperimentazione l'attività, affidata alle Scuole Edili, di gestione della Borsa del Lavoro in edilizia - BLEN - per favorire l'incontro tra imprese in cerca di operai e operai in cerca di lavoro.

Local Vocational Training Institutions (Enti Scuola)

Local Vocational Training Institutions provide training courses for first-time construction workers, apprentices, technicians, and workers employed in the building industry.

Training also focuses on safety and security at work.

These institutions have been experimentally entrusted with the task of managing a Job Exchange in the construction sector, which matches job seekers and building companies interested in recruiting workers.

Les centres de formation professionnelle (Enti Scuola)

Ce sont des établissements qui dispensent des formations pour primo-demandeurs d'emploi dans le secteur du bâtiment, apprentis, techniciens et travailleurs déjà employés dans le secteur.

Les formations se penchent également sur la sécurité au travail.

Ces centres de formation professionnelle se sont vus confier, à titre expérimental, la gestion de la Bourse de l'emploi, qui vise à rapprocher les employeurs de main d'œuvre et les demandeurs d'emploi du bâtiment.

Școlile edilitare teritoriale (Enti Scuola)

Desfășoară activitate de formare a lucrătorilor care intră pentru prima dată în activitatea de sector, a ucenicilor, a tehnicienilor, ca și a tuturor lucrătorilor ocupați.

Formarea se referă și la aspectele privind siguranța în muncă.

Este în curs de experimentare activitatea de gestiune a Bursei de Lucru în construcții-BLEN-încredințată Școlilor Edilitare, pentru a favoriza întâlnirea dintre întreprinderile care caută lucrători cu lucrătorii care sunt în căutare de lucru.

Entet shkolla teritoriale (Enti Scuola)

Zhvillojnë aktivitetin e formimit të punëtorëve që futen për herë të parë në sektor, të praktikantëve, të teknikëve të ndërmarrjes, të punëtorëve të punësuar.

Formimi lidhet edhe me aspektin e sigurimit.

Eshtë në eksperimentim aktiviteti, i besuar Shkollave të Ndërtimit, i administrimit të Bursave të Punës në ndërtim-BLEN-për të favorizuar takimin midis ndërmarrjeve në kërkim të punëtorëve dhe punëtorëve në kërkim pune.

هيئات المدارس الإقليمية

تباشر نشاطا تكوينيا للعمال الذين يلتحقون بالعمل في قطاع البناء لأول مرة، وأيضاً للمتدربين المبتدئين ولتقنيي الشركات وللعمال الذين يعملون في الشركات المختلفة.

ويعني التكوين المذكور أيضاً جوانب الأمن والسلامة أثناء العمل.

وفي المرحلة الراهنة تقوم مدارس البناء بشكل تجريبي بمباشرة الأنشطة المعهودة إليها والخاصة بإدارة بورصة العمل في مجال البناء BLEN بغية تيسير اللقاء بين الشركات التي تبحث عن عمال والعمال الذين يبحثون عن عمل.

Capitolo

[08]

I Comitati per la prevenzione infortuni

L'obiettivo di questi Comitati è di assicurare l'applicazione delle norme di sicurezza e ambientali nei cantieri e di promuovere la cultura della prevenzione nei luoghi di lavoro.

I Comitati Paritetici Territoriali - CPT - effettuano anche interventi in cantiere come struttura tecnica di supporto all'attività di prevenzione degli infortuni sul lavoro.

Safety and Security Committees

CPTs (Comitati paritetici territoriali) are local joint committees whose mission is to make sure that work environment and safety standards are being met on construction sites and to promote the culture of accident prevention at work.

They also provide technical support on construction sites for the prevention of occupational accidents.

Les comités chargés de la sécurité au travail

Les CPT (Comitati paritetici territoriali), ce sont des Comités paritaires locaux ayant pour mission de veiller à l'application sur les chantiers des normes de sécurité et de protection du milieu de travail et de promouvoir la culture de la prévention sur les lieux de travail.

Ces comités fournissent également un soutien technique sur les chantiers pour la prévention des accidents du travail.

Comitetele pentru prevenirea accidentelor de muncă

Obiectivul acestor Comitete este acela de a asigura aplicarea normelor de siguranță și de mediu în șantier și să promoveze cultura prevenirii accidentelor la locul de muncă.

Comitetele Paritare Teritoriale-CPT-efectuează și intervenții în șantier ca structură tehnică de suport pentru activitatea de prevenire a accidentelor de muncă.

Komitetet për parandalimin e aksidenteve

Objektivi i këtyre Komiteteve është të sigurojë aplikimin e normave të sigurimit dhe ambientit në kantiere dhe të nxisë kulturën e parandalimit (masave të sigurimit) në vendet e punës.

Komitetet e Bashkuara Territoriale - KPT- ndërhyjnë edhe në kantier si strukturë teknike mbështetjeje në aktivitetin e parandalimit të aksidenteve në punë.

لجان الوقاية من الإصابات

هدف هذه اللجان هو ضمان تنفيذ قواعد الأمن والسلامة في أماكن العمل ومواقعه وترويج ثقافة الوقاية في أماكن العمل.

كذلك تقوم اللجان الإقليمية المشتركة CPT بأعمال في مواقع العمل كهيكل دعم تقني لأنشطة الوقاية من الإصابات أثناء العمل.

Capitolo

<< 09 >>

La Previdenza integrativa

Le Associazioni nazionali dei datori di lavoro dell'industria e dell'artigianato e i sindacati dei lavoratori hanno costituito il Prevedi; Ente il cui scopo è di gestire un fondo pensionistico finalizzato ad aggiungere una pensione integrativa a quella erogata dall'INPS.

L'iscrizione al Fondo è molto vantaggiosa per il lavoratore perché al suo contributo si aggiunge automaticamente quello versato dal datore di lavoro.

Supplementary Pension Scheme

National employers' associations in industry and craft trades in agreement with workers' unions have established "Prevedi", an institution whose mission is to manage a supplementary pension scheme providing workers with extra pension benefits in addition to those paid by the national social security system.

Workers can benefit considerably from joining the scheme because their contributions are automatically complemented with those paid by their employers.

Le régime de retraite complémentaire

Les associations nationales d'employeurs de l'industrie et de l'artisanat avec les syndicats de travailleurs ont établi «Prevedi», un organisme ayant pour mission de gérer une caisse de retraite complémentaire par rapport à la retraite accordée par l'Institut national de la prévoyance sociale.

L'adhésion à cette caisse de retraite complémentaire est très avantageuse pour les travailleurs, dont les cotisations sont cumulées automatiquement avec celles versées par leurs employeurs.

Asigurările integrative

Asociațiile naționale ale angajatorilor din industrie și meșteșugarit împreună cu sindicatele lucrătorilor au constituit organismul Prevedi;

scopul acestuia este acela de a gestiona un fond de pensii cu finalitatea adăugării unei pensii integrative la cea vărsată de către INPS.

Înscrierea la Fond e foarte avantajoasă pentru orice lucrător, pentru că la contribuțiile acestuia se adaugă în mod automat cele vărsate de angajator.

Sigurimi plotësues (parashikimi integral)

Shoqatat nacionale të punëdhënësve të industrisë dhe të artizanatit dhe sindikatat e punëtorëve kanë krijuar Prevedi (Parashikimi); Enti, qëllimi i të cilit është të administrojë një fond pensionist me qëllimin për t'i shtuar një pension plotësues pensionit të dhënë nga INPS-si.

Regjistrimi në Fond është shumë me avantazh për punëtorin sepse kontributit të tij i shtohet automatikisht ai i derdhur nga dhënësi i punës.

الضمان التكميلي

إن الجمعيات أو الاتحادات الوطنية لأرباب العمل في قطاعات الصناعة والحرف ونقابات العمال قد قاموا معاً بتشكيل ما يعرف باسم بريفيدي Prevedi، وهو هيئة هدفها هو إدارة صندوق لمعاشات التقاعد يرمي إلى توفير معاش تقاعد للعامل مكمل للمعاش الذي تصرفه له هيئة الضمان الاجتماعي INPS.

ويقدم التسجيل في الصندوق أي الاشتراك فيه مزايا عديدة للعامل حيث يُضاف إلى مساهماته المساهمات التي يسدها رب العمل بشكل أوتوماتيكي.

↑ Sedi ↓

Casse Edili

Locations Construction Workers' Welfare Funds

Liste des sièges des Casse Edili

Lista Sediilor Caselor de Asigurări Edilitare

Lista e Zyrave të Fondeve të Ndërtimit

قائمة مقرات صناديق البناء

ABRUZZO**Cassa Edile de L'Aquila**

Via S. Agostino, 15 - 67100 L'Aquila
Tel: 08623. 24354
www.cassedili.abruzzo.it/aquila

**Edilcassa Abruzzo -
Cassa Edile Regionale**

Via Pescara, 2 Scala B
(Palazzo Strinella, 88)
Tel: 0862. 413080
www.edilcassaabruzzo.it

Cassa Edile di Chieti

Corso Maruccino, 167 - 66100 Chieti
Tel: 0871. 64231
www.cassedili.abruzzo.it/chieti

Cassa Edile di Pescara

Strada Prati, 29 - 65124 Pescara
Tel: 085. 4155201
www.cassaedilepescara.it

Cassa Edile di Teramo

Via Milli, 13 - 64100 Teramo
Tel: 0861. 248847
www.cassedili.abruzzo.it/teramo

BASILICATA**Cassa Edile di Matera**

Viale delle Nazioni Unite, 43
75100 Matera
Tel: 0835. 259469
www.entiedilim.it (Vedi Cassa Edile)

Edilcassa Regionale di Basilicata

Via A. M. di Francia, 32/B
75100 Matera
Tel: 0835. 334018
Viale della Regione Basilicata 3/B
85100 Potenza
Tel: 0971. 469037
www.edilcassabasilicata.it

Cassa Edile di Potenza

Via Pienza, 104 - 85100 Potenza
Tel: 0971. 411102
www.cassaedilepz.it

CALABRIA**Cassa Edile di Catanzaro,
Crotona e Vibo Valentia**

Via G. Argentò, 3 - 88100 Catanzaro
Tel: 0961. 507311
Via Giovanni Paolo II, 260 -
88900 Crotona
Tel: 0962. 964185

Via S. Aloe, 70 (Palazzo Valotta, 70) -
89900 Vibo Valentia
Tel: 0963. 41375
www.cassaedile-czkrvv.it

Edilcassa Regionale Calabrese

Via del Bizantini, 37/B
86046 Lamezia Terme (CZ)
Tel: 0968. 464822
www.edilcassacalabria.it

Cassa Edile di Cosenza

Via Montesanto, 116 - 87100 Cosenza
Tel: 0984. 73965/77633
www.cassaedilecosentina.it

Cassa Edile di Reggio Calabria

Via Vecchia San Sperato, 2/A
89133 Reggio Calabria
Tel: 0965. 672107
www.cassaedilerc.org

CAMPANIA**Cassa Edile di Avellino**

Via San Lorenzo, 1
83042 Atripalda (AV)
Tel: 0825. 622581/2
www.cassaedileavellino.it

Cassa Edile di Benevento

Via Maria Pacifico - 82100 Benevento
Tel: 0824. 363046
www.cassaedilebn.it

Cassa Edile di Caserta

Via Provinciale snc
81047 Macerata Campania (CE)
Tel: 0823. 695312
www.cedil.caserta.it

Cassa Edile di Napoli

Viale della Costituzione (Centro
Direzionale Isola F/3) -
80143 Napoli
Tel: 081. 7347136
www.cassaedilenapoli.it

Cassa Edile di Salerno

Via Irno, 109 - 84135 Salerno
Tel: 089. 791142
www.cassaedilesalernitana.it

EMILIA ROMAGNA**Cassa Edile di Bologna**

Via Del Porto, 30 - 40122 Bologna
Tel: 051. 236139
www.cmebologna.it

**CALEC - Cassa Assistenza
Lavoratori Edili delle Cooperative**

Via Michelino, 71 - 40127 Bologna
Tel: 051. 510699
www.calecbologna.it

**CEDA - Cassa Edile Aziende
Artigiane e PMI di Bologna**

Via dello Scalo, 19/B - 40131 Bologna
Tel: 051. 522670
www.cedabologna.it

Cassa Edile di Ferrara

Via Montebello, 10 - 44121 Ferrara
Tel: 0532. 202884
www.cassaedileferrara.it

**CEDAF - Cassa Edile Dipendenti
Artigiani Ferraresi**

Via Frizzi, 19 - 44121 Ferrara
Tel: 0532. 207815 - 0532. 247394
www.cedaf-ferrara.it

**CELCOF - Cassa Edile Lavoratori
Cooperative Ferraresi**

Via Ercole I D'Este, 9/A
44121 Ferrara
Tel: 0532. 207250
www.cnce.it (Vedi cartina)

**Cassa Edile della Cooperazione
di Forlì-Cesena**

Via O. Zanchini, 7- 47121 Forlì
Tel: 0543. 68554
www.cassaedilecoop.fc.it

CEDAIER -**Cassa Edile dell'Artigianato
Interprovinciale in Emilia Romagna**

Via Maestri del Lavoro d'Italia, 129
47034 Forlimpopoli (FC)
Tel: 0543. 745832
www.cassaer.org

EPC - Cassa Edile di Forlì-Cesena

Via Ravegnana, 290/292 - 47122 Forlì
Tel: 0543. 725222
www.epc.fc.it

Cassa Edile di Modena

Via Santi, 6 - 41123 Modena
Tel: 059. 332303
www.cassedilimodena.it

Casse Edili e Affini di Modena

Via Santi, 6 - 41123 Modena
Tel: 059. 332303
www.cassedilimodena.it

Cassa Edile di Parma

Via Nobel, 13/A - 43122 Parma
Tel: 0521. 1915017
www.parmaedile.it

Cassa Edile di Piacenza

Via Caorsana, 127 - 29122 Piacenza
Tel: 0523. 606225
www.cepiacenza.it

Cassa Edile di Ravenna

Via D'Azeglio, 3 - 48121 Ravenna
Tel: 0544. 217170
www.cassaedile.ra.it

Cassa Edile di Reggio Emilia

Via del Chionso, 22/A
42122 Reggio Emilia
Tel: 0522. 500411
www.edilri.re.it

**CEMA - Cassa Edile di Mutualità
e Assistenza di Reggio Emilia**

Largo Giambellino, 17/1
42124 Reggio Emilia
Tel: 0522. 302942
www.cassaedil-cemare.it

Cassa Edile di Rimini

Piazza Ferrari, 22/C - 47921 Rimini
Tel: 0541. 28812
www.cassaedilierimini.com

FRIULI VENEZIA GIULIA**Cassa Edile di Gorizia**

Via Montesanto 131/42 - 34170 Gorizia
Tel: 0481. 533825 - 0481. 530344
www.cassaedilego.it

Cassa Edile di Pordenone

Largo S. Giorgio, 11
33170 Pordenone
Tel: 0434. 29480
www.cassaedilepn.it

Cassa Edile di Trieste

Via del Cosulich, 10 - 34147 Trieste
Tel: 040. 2822401
www.cassaedile.ts.it

Cassa Edile di Udine

Via Monte San Marco, 56 - 33100 Udine
Tel: 0432. 546377
www.cassaedileud.it

LAZIO**Cassa Edile di Frosinone**

Via Tiburtina, 4 - 03100 Frosinone
Tel: 0775. 87581
www.cassaedilefrosinone.it

Cassa Edile di Latina

Via Sabaudia, 73 - 04100 Latina
Tel: 0773. 663636
www.cassaedilelatina.it

Cassa Edile di Rieti
 Via Salaria per L'Aquila, 44 -
 02100 Rieti
 Tel: 0746. 200090
 www.cassaedilerieti.it

Cassa Edile di Roma
 Via Pordenone, 30 - 00182 Roma
 Tel: 06. 706041
 www.cassaedilediroma.it

Edilcassa del Lazio
 Via Angelo Bargoni, 8 - 00153 Roma
 Tel: 06. 5880773
 www.edilcassadelazio.it

Cassa Edile di Viterbo
 Via della Palazzina, 20 - 01100 Viterbo
 Tel: 0761. 354646
 www.cassaedile.vt.it

LIGURIA

Cassa Edile di Genova
 Via Cesarea, 87 R - 16121 Genova
 Tel: 010. 566.471
 www.cassaedilegenovese.it

Cassa Edile di Imperia
 Via Martiri della Libertà, 21/E
 18038 Sanremo (IM)
 Tel: 0184. 577058
 www.cassaedileimperia.it

Cassa Edile di La Spezia
 Viale Italia, 399 - 19125 La Spezia
 Tel: 0187. 503134
 www.cassaedilespazzina.it

Cassa Edile di Savona
 Via Al Molinero, 12R - 17100 Savona
 Tel: 019. 805757 - 019. 805758
 www.cassaedilesavona.it

LOMBARDIA

Cassa Edile di Bergamo
 Viale Papa Giovanni XXIII, 30
 24121 Bergamo
 Tel: 035. 242289
 www.cassaedilebg.it

Edilcassa Artigiana di Bergamo
 Via San Giorgio, 17/N -
 24122 Bergamo
 Tel: 035. 19905810
 www.edilcassabg.it

Cassa Edile di Brescia
 Via dei Mille 18 - 25122 Brescia
 Tel: 030. 289061
 www.cassaedilebrescia.it

Cassa Edile di Como e Lecco
 Via Diaz, 26 - 22100 Como
 Tel: 031. 245811
 www.cassaedilecomolecco.it
 Via Parini, 33 - 23900 Lecco
 Tel: 0341. 364480
 www.cassaedilecomolecco.it

Cassa Edile di Cremona
 Via Delle Vigne, 184 - 26100 Cremona
 Tel: 0372. 29676
 www.cassaedilecremona.it

Cassa Edile di Mantova
 Via Verona, 113 - 46100 Mantova
 Tel: 0376. 380289
 www.coemn.org

Cassa Edile di Milano, Lodi e Brianza
 Via San Luca, 6 - 20122 Milano
 Tel: 02. 584961
 www.cassaedilemilano.it

Cassa Edile di Pavia
 Viale Damiano Chiesa, 25
 27100 Pavia
 Fax: 0382 - 538076
 www.cassaedilepavia.it

Cassa Edile di Sondrio
 Via Donatori di Sangue, 15
 23100 Sondrio
 Tel: 0342. 200824
 www.ceso.org

Cassa Edile di Varese
 Via E. Cairoli, 5 - 21100 Varese
 Tel: 0332. 830269
 www.cassaedilevarese.it

MARCHE

Cassa Edile di Ancona
 Via Filonzi, 9 - 60131 Ancona
 Tel: 071. 2855029 - 071. 2905135
 www.edileancona.it (Vedi Cassa Edile)

CEDAM - Cassa Edile delle Marche
 Via I Maggio, 142/C - 60131 Ancona
 Tel: 071. 2861649
 www.cassacedam.it

Cassa Edile di Ascoli Piceno e Fermo
 Via Rovereto, 4 - 63100 Ascoli Piceno
 Tel: 0736. 262013 - 0736. 261709
 Contrada Girola Valtenna, 171
 63900 Fermo
 Tel: 0734. 619466 - 0734. 621300
 www.cassaedile.ap.it

Cassa Edile di Macerata
 Via Gramsci, 38 - 62100 Macerata
 Tel: 0733. 230243
 www.cassaedilemacerata.it

Cassa Edile di Pesaro
 Via del Governatore, 11
 61121 Pesaro
 Tel: 0721. 32606
 www.cassaedilepesaro.org/

MOLISE

Cassa Edile del Molise
 Via Sicilia, 116 - 86100 Campobasso
 Tel: 0874. 492301
 www.cassaedile.molise.it

Edilcassa Regionale Molise
 Via Cavour, 41 - 86100 Campobasso
 Tel: 0874. 92727
 www.edilcassa.molise.it

PIEMONTE

Cassa Edile di Alessandria
 Corso XX Settembre, 37/A
 15121 Alessandria
 Tel: 0131. 232666
 www.cassaedilealessandria.it

Cassa Edile di Asti
 Via Marchese Luigi Borsarelli
 di Riffredo, 19 - 14100 Asti
 Tel: 0141. 531354
 www.cassaedile.asti.it

Cassa Edile di Biella
 Via Addis Abeba, 3 - 13900 Biella
 Tel: 015. 8484511
 www.cebiella.it

Cassa Edile di Cuneo
 C.so Francia 14/A - 12100 Cuneo
 Tel: 0171. 615311
 www.cassaedilecuneo.it

Cassa Edile di Novara
 Viale Manzoni 18 - 28100 Novara
 Tel: 0321. 35313
 www.cassaedilenovara.it

Cassa Edile di Torino
 Via dei Mille, 16 - 10123 Torino
 Tel: 011. 81076
 www.cassaedile.torino.it

Cassa Edile di Verbania
 Via Marsala 15/D
 28921 Verbania Intra (VB)
 Tel: 0323. 52369 - 0323. 53818
 www.cassaedilevco.it

Cassa Edile di Vercelli
 Via Duchessa Jolanda,
 26 - 13100 Vercelli
 Tel: 0161. 212968
 www.cassaedilevc.it

PUGLIA

Cassa Edile di Bari
 Via Pietro Leonida Laforgia, 24 -
 70125 Bari
 Tel: 080. 5910211
 www.cassaedilebari.it

Edilcassa di Puglia
 Via Napoli. 329/E - 70123 Bari
 Tel: 080. 5722760
 www.edilcassapuglia.it

Cassa Edile di Brindisi
 Via Pace Brindisina, 65 - 72100 Brindisi
 Tel: 0831. 518877 - 0831. 514288
 www.cassaedilebrindisi.it

Cassa Edile di Foggia - Capitanata
 Viale Ofanto,
 Angolo Corso del Mezzogiorno
 71122 Foggia
 Tel: 0881. 335711
 www.cassaedile.fg.it

Cassa Edile di Lecce
 Via F. Scarpa, 4 - 73100 Lecce
 Tel: 0832. 392524
 www.cassaedilelecce.it

Cassa Edile di Taranto - Jonica
 Via F. Crispi, 28/A - 74123 Taranto
 Tel: 099. 4535641/2
 www.cassaediletaranto.it

SARDEGNA

Cassa Edile di Cagliari
 Via Alessandro Fleming, 2A
 09126 Cagliari
 Tel: 070. 3423001
 www.cassaedilecagliari.net

ERS - Edilcassa Regionale Sardegna
 Via Trieste, 172 - 09123 Cagliari
 Tel: 070. 281373
 www.edilcassa.net

Cassa Edile di Nuoro

Via Gramsci, 38/A - 08100 Nuoro
Tel: 0784. 35003
www.cassaedilenuorese.com

Cassa Edile di Oristano

Via Cagliari, 107 - 09170 Oristano
Tel: 0783. 212097
www.cnce.it (Vedi Cartina)

Cassa Edile di Sassari e Olbia-Tempio

Zona Industriale Predda Niedda Nord, Str.1/34 - 07100 Sassari
Tel: 079. 2637700

Centro Previdenziale Aeroporto 07026 Olbia
Tel: 0789. 69238
www.cassaedilesassari.it

SICILIA**Cassa Edile di Agrigento**

Via Parco del Mediterraneo 92100 Villasetta (AG)
Tel: 0922. 597930 - 0922. 598527
www.cassaedile.ag.it

Cassa Edile di Caltanissetta (Ente Niseno)

Piazza Giovanni XXIII, 25 93100 Caltanissetta
Tel: 0934. 598288 - 0934. 591619
www.cassaedilect.it

Cassa Edile di Catania

Via Francesco Gallo, 28/30 95123 Catania
Tel: 095. 7310311
www.cassaedilect.it

Cassa Edile di Enna

Contrada Misericordia, Km. 104-400 s.s. 121 - 94100 Enna
Tel: 0935. 24969
www.cassaedileenna.it

Cassa Edile di Messina

Via Dogali, 20 - 98122 Messina
Tel: 090. 6580811/12
www.cassaedilemessina.it

CEPIMA -**Cassa Edile di Palermo**

Via G. Borremans, 17 - 90145 Palermo
Tel: 091. 206318
www.cassaedilepalermo.it

Edilcassa Sicilia

Via Francesco Crispi, 258 90139 Palermo
Tel: 091. 336943
www.edilcassasicilia.it

Cassa Edile di Ragusa

Area di sviluppo industriale 97100 Ragusa
Tel: 0932. 667155 - 0932. 667062
www.cassaedileragusa.it

Cassa Edile di Siracusa

Viale Ermocrate, 6 - 96100 Siracusa
Tel: 0931. 464078
www.cassaedilesr.it

Cassa Edile di Trapani

Via Marinella, 27 - 91100 Trapani
Tel: 0923. 22055
www.cassaediletrapani.it

TOSCANA**Cassa Edile di Arezzo**

Viale Mecenate, 29/C - 52100 Arezzo
Tel: 0575. 22711
www.cassaedilearezzo.it

FALEA - Edilcassa Artigiana Arezzo

Via P. Calamandrei, 129 - 52100 Arezzo
Tel: 0575. 295836
www.falea.it

Cassa Edile di Firenze

Via Lorenzo il Magnifico, 8 50129 Firenze
Tel: 055. 462771
www.cassaedilefirenze.it

CERT - Cassa Edile Regionale Toscana

Via Val di Pesa, 6/7 - 50127 Firenze
Tel: 055. 4476126/7
www.cert.toscana.it

Cassa Edile di Grosseto

Via Monterosa, 196 - 58100 Grosseto
Tel: 0564. 454535
www.cassaedilegrosseto.it

Cassa Edile di Livorno

Via Piemonte, 62/B - 57124 Livorno
Tel: 0586. 855150
www.cassaedilelivorno.it

Cassa Edile di Lucca

Via delle Fornacette e dei Petrocchi, 458 - 55100 Lucca
Tel: 0583. 55555
www.cassaedilelucchese.it

Cassa Edile di Massa Carrara

Via A. Pelliccia, 5/A - 54033 Carrara
Tel: 0585 71545/6
www.entecassaedilems.com

Cassa Edile di Pisa

Via XXIV Maggio, 8 - 56123 Pisa
Tel: 050. 564314
www.cassaedilepisa.it

Cassa Edile di Pistoia

Piazza Garibaldi, 4 - 51100 Pistoia
Tel: 0573. 21126
www.cassaedilepistoia.com

Cassa Edile di Prato

Via Marini, 28/30 - 59100 Prato
Tel: 0574. 31721
www.cassaedilepratese.it

Cassa Edile di Siena

Viale Rinaldo Franci, 18 53100 Siena
Tel: 0577. 42059
www.cassaedilesiena.it

TRENTINO ALTO ADIGE**Cassa Edile di Bolzano**

Via Marconi, 2 - 39100 Bolzano
Tel: 0471. 305000
www.cassaedile.bz.it

Cassa Edile di Trento

Via Ragazzi del '99, 29 - 38123 Trento
Tel: 0461-380150
www.cassaediletn.it

UMBRIA**Cassa Edile di Perugia**

Via Campo di Marte, 4/M/3 06124 Perugia
Tel: 075. 5059411
www.cassaedilepg.it

Cassa Edile di Terni

Zona Fiori, 116/I - 05100 Terni
Tel: 0744. 443600
www.cassaedileterni.it
(vedi Cassa Edile)

VALLE D'AOSTA**Cassa Edile di Aosta**

Via Chambéry, 36/38 - 11100 Aosta
Tel: 0165. 218719
www.cassaedileaosta.it

VENETO**Cassa Edile di Belluno**

Via Col di Lana, 86 - 32100 Belluno
Tel: 0437. 940351
www.cassaedilebl.it

Cassa Edile di Padova

Passaggio Corner Piscopia, 10 35137 Padova
Tel: 049. 8751069
www.cassaedilepd.it

Cassa Edile di Rovigo

Viale Porta Po, 87 - 45100 Rovigo
Tel: 0425. 475333
www.cassaedile.rovigo.it

Cassa Edile di Treviso

Viale della Repubblica, 235 - 31100 Treviso
Tel: 0422. 308826
www.cediletreviso.it

Cassa Edile di Venezia

Via Col di Lana, 1/A 30171 Mestre (VE)
Tel: 041. 922522
www.cedileve.it

CEAV - Cassa Edile Artigiana Veneta

Via F.lli Bandiera, 35 30175 Marghera (VE)
Tel: 041. 930320
www.ceav.it

CEVA - Cassa Edile Veneta Artigiana

Via della Pila, 3 - 30175 Marghera (VE)
Tel: 041. 927577
www.cevaveneto.it

Cassa Edile di Verona

Via Pallone 14 - 37121 Verona
Tel: 045. 595511
www.ceverona.it

Cassa Edile di Vicenza

Viale Torino, 10 - 36100 Vicenza
Tel: 0444. 324748
www.ceviti.it

Questo volume è un supplemento di

EDILnews.IT

Rivista on-line del
Sistema Bilaterale delle Costruzioni